

Bene Zoltán

Évtizedek múltán

...furcsa volt az az ezerkilencszázkilencven, jóbarátom, mesélte évtizedekkel később Pósa egy (előbb nyugat-, majd egységesen) németté lett ismerősének. Mi harmadikosak voltunk, még éppen nem szavazhattunk, a negyedikesek viszont már többségükben igen. Gondoltuk, ők a többségi társadalom, ma már erről semmit se gondolunk. Legalábbis én nem, egykomám, az a nagy helyzet. Az órák közötti szünetekben a WC-re jártunk dohányozni, közben parázs politikai vitákat folytattunk. Röpködtek az emdéefek, fideszek, szadeszek. Egyikünk kijelentette, hogy ötvenhatot ő sose fogja forradalomnak tekinteni (néhány esztendő múltán ugyanaz a személy mély, meggyőződéses nemzeti elkötelezettségéről vált közismertté), mások akasztották volna Grószot (Grósz meg, vélhetően, akasztott volna minket, ha tehetné volna). Egy évvel fölöttünk járt az egyik későbbi államtitkár fia, ügyesen focizott, a haja divatosan belőve, mindig szép lányokat ölelgetett. Apuka időnként feltűnt a tévében jól ápolt szakállával, hogy cirkalmas mondatokban, természetellenesen artikulálva csúnya dolgokat mondjon a kommunistákról. Sokan őszintének hitték, én a magam részéről mindig gyanakodtam. Mára annyit megtudtam, hogy valamiféle tisztázatlan viszonyt ápoltak vele Kádár titkos szolgálói, ezerkilencszázkilencven utáni, pár évig tartó intenzív politikusi pályafutása során meg sikerült egy villára szert tennie a kies Budán. Másról nem tudok, ami természetesen nem jelenti, hogy nincs más, ugye, lelkem, ebben megegyezhetünk. De térjünk vissza a tárgyhoz, vagyis az ezerkilencszázkilencven körüli évekre, már ha ez a tárgyunk, és elismerve, hogy amennyiben ez az, hát a budai villa a legszorosabban idevág, mi viszont csak tegyük úgy, ahogy Pósalaki bácsi. Szóval, ezerkilencszázkilencven. Az államtitkárság küszöbén álló férfiú ivadéka a folyosón, az udvaron, a tornaöltözőben egyaránt bennfentesen hallgat. Sokat sejtető némaságba burkolózik. Még a tus alatt is így tett, barátom, miközben nagy gonddal a farkát szappanozta tornaóra után. Leginkább szánalmas volt. Nem tudom, akkor is így éreztük-e. Sokan most se érznek sehogy, a mai tizenhét éveseknek meg magyarázni is hiába próbálnád, tesó, ide jutottunk. Őket legfeljebb a zene érdekli, bár nem úgy, ahogy annak idején minket, ők csak sikeresek akarnak lenni általa. Celebek, vagy mi a faszom, ezzé tettük őket, növényekké, na, ja. Mert a zene például sokat jelentett nekünk is, csak másképpen. Hogy mást ne mondjak, az independent rockfesztiválok a ligetben, ahogy énekeltük az F.(uck) O.(ff) Systemmel: „Ha eljön az idő / És nem mondhatom el: / Miért nem tettél semmit akkor még, / Mikor már mindent tudni kell?! / Megkaptál már mindent, / És könnyek nélkül nézed a teste- ket. / Csak állok érzéketlenül, / Míg eltemetik a jövőt veletek. / A múlt bennünk

él, úgy fáj. / A pillanatnak élünk, / És a holnapra nem gondolunk már.” Hát, tényleg nem gondoltunk. A múlttal voltunk elfoglalva, a dolgok végre-valahára a helyükre kerülnek, véltük. Bazi nagyot tévedtünk, az igaz, nem is sokkal később, mint ezerkilencszázkilencven. Emlékszem jól erre is: „Rajtammaradt télikabát, / forró letél, nagy, lomha takaró. / Kigombollak, télikabát, / vitorlázunk szélben, mint a hajó. / Nyomj a földhöz, télikabát, / el ne szálljak, érzem a hajlamot. / Mit szólsz hozzá, télikabát? / Megértük az új tavaszt.” Cseh Tamás énekelte Bereményi szövegét, és mi úgy éreztük, lehet szerencsénk. Ma sem tiszta, miért nem lett. Nyilván bennünk van a hiba, na, ja. És nyilván rajtunk kívül is akad. Persze, azt nem állítom, hogy mindenki a változásokkal meg értelmes elmélkedésekkel foglalkozott ezerkilencszázkilencvenben, merthogy korosztályom jelentős része (példának okádek) a testi élvezeteket részesítette előnyben, mi tagadás, magam sem ritkán. Valóságosan vagy imagináriusan. Egy haverom például gyakorta mondogatta, hogy ő mindig bőkezűen adakozik a nőknek: az utcán járva-kelve mindegyiküknek kívánatos puncit képzel a lábai közé. Erről meg most jut eszembe: egy nagy magyar író jóval később leírta ezt a mondatot: „A nemiség már nem a régi, mióta a nők is élvezik, mondta egy öreg barátom.” Hát, én nem tudom, döntő többségükben élvezik-e. Hiszen ugyanezen nagy magyar író vetette papírra a következő évezredben azt is, hogy: „Ha egy nemi aktusban veszel részt, azt akarod, hogy körülötted minden veled foglalkozzék, rád figyeljen. Mindenki zsarnok, ha a paráználkodásról van szó.” Én meg, jóbarát, bevallom neked, hogy attól tartok, nem csak akkor, révedt el Pósa tekintete hangyányit, mielőtt ekként folytatta volna: ezerkilencszázkilencvenben éppen a zsarnokságtól hittük megszabadulni magunkat. Naivitásunk nagyobb volt balfaszágunknál is, na ja. Pósa a szőke germáná avanszált fekete kunsági legényt fürkészte, közben sört hörpöltek, mert a bor ideje már elmúlt, habár éppen visszahozni szándékozták álmodozó férfiak és nők (az igazi bort, nem azt a mindenféléből erjesztett lötytyöt, amitől a szegénység még szegényebbé válik, és visszavonhatatlanul testi-lelki nyomorba dől). „Itt a hatalom, a sör, a vér, a sár / egymásba ér az unalom meg az izgalom. / Itt türelem, a bor meg a tiszta vágy / rég megadta magát! És nem népszerű, / mert nem célszerű dolog és ébredése nincs, / csak teljes, véges tévedése!” – énekelte Pósa rekedtes hangján a PG csoport dalát. Többet azonban ne énekeljünk, vélekedett, s így beszélt: Abban az évben focivébé is volt, a csúfos mexikói lebölgés után nem jutottunk ki (és azóta is csak távolodunk egyre), pedig izgalmas világbajnokság volt, például utoljára szerepelt Csehszlovákia. Utána kisvártatva szétesett. Jugoszlávia szintűgy. A Szovjet Birodalomról nem is beszélve, bár az mostanság mintha újra-épülne, na, ja. Emlékszem Maradona könnyeire a döntőben és a kameruni fiúkra, akik többet érdemeltek volna. És emlékszem arra is, mikor még azt hittük, él a magyar foci. Spanyolország után, Mexikó előtt, tehát két VB-döntő között vitt ki

apám egy SZEOL-meccsre. Akkor a Szegedi Olajbányász NB I-es volt, én meg úgy hatodikos lehettem. Nem emlékszem az ellenfélre és az eredményre se. Arra igen, hogy szotyolát köpködtek körülöttem, élvezetesen ocsmányul beszéltek, és mikor a szegediek gölt rúgtak, egy megtermett fickó a magasba emelt. Nem hiszem, hogy egyetlen ember is lehetett azon a meccsen, aki azt hitte, ezerkilencszázkilencven majd fordulatot hoz. Én pláne nem, kis, hatodikos hülye. Ezerkilencszázkilencvenben meg azt nem hittem volna, hogy ez az egész ilyen nehéz és ilyen kilátástalan lesz. Hogy ennyire nem maradnak oldalak és ideológiák, ennyire nem marad semmi a pénzen meg a hatalomóvason kívül. Pósa keserűen legyintett egyet, a szőke germánna avanszált fekete kunsági legény pedig nagy komolyan úgy bólogatott, mintha értené, miről van szó. Sokáig nem szóltak. A minap álltam a Dugonics téren, várakoztam, törte meg a csendet Pósa a következő korszó kezdetén. Éppen nem volt a fülemben zenedugó, csak nézelődtem bávatagon. Sötétedett, mert így, télelőn korán sötétedik. Ismerős nő ment el mellettem, rájöttem, hogy a tévéből, valami aktuális „sztár”-műsorvezető vagy hasonló. Szomorkodtam, hogy az ilyenek a mi városunk utcaköveit is koptatják, nem csak a világvárosban lebzselnek. Tébláboltam, egy barátommal beszéltem mobiltelefonon, elsírtam neki nyomoromat, émyemet az állandó pitiáner taposástól, amit magam körül látok, hányingeremet mindattól, amire nem gondoltunk ezerkilencszázkilencvenben... Jó hosszan és nyilvánvalóan hihetetlenül unalmasan fejtettem ki mindezt, aztán elbúcsúztunk. Lődörögtem tovább. Áll ott, lődörgésem színterén egy pékség bódéja. Tudod, lelkem, olyas, amilyenekből péksüteményeket árusítanak az éhes járókelőknek. Amikor felpillantottam a homlokzatára (a közvilágításnak hála), Sík Sándor egyik versének részletére lettem figyelmes. Bizony Isten! Egy péküzem elárusító-bódéján Sík Sándor! Egyszerre csudajó érzésem támadt... – Pósa hirtelen elhallgatott, nézte nyugatra szakadt egykori cimboráját, a szőke germánna avanszált fekete kunsági legényt. Tudta, hogy fölösleges volt eddig is minden egyes szava, tisztában volt azzal, hogy ezután is az lesz, de azért a verset, a *Megértettem, hogy kenyérnek születtem* címűt még fölolvasta a zsebébe gyűrt, piszkos papirosról. Miután befejezte („...kínban kel meg a kenyér / Emberfálatnak.”), felpillantott és így szólt: hát, ennyi azért jó irányban változott, jóbarát, na, ja. Azzal Pósa kihörpintette maradék sörét, és köszönés nélkül hagyta faképnél a valahai barátot, rá se hederítve a hátának ütköző méltatlankodó kiáltásokra...